

Katastrofik Sağlık Harcamaları Çalışması: TÜİK Verileri Işığında Anket Tasarımında Kullanılan Varsayımlar-1

Berna TUNCAY¹

...

ARTICLE INFO

Article History:

Date Submitted: 08.06.2017

Date Accepted: 01.08.2017

JEL Classification:

I14

I31

I32

Keywords:

Catastropic

Health Expenditure

ABSTRACT

Sayın Tuncay, sağlık sistemlerinin temel fonksiyonlarından birinin tüm nüfusun sağlık hizmetlerine ulaşımının ve kullanımının eşit ve rahat bir şekilde sağlanması olduğunu ve bunun çok önemli parçalarından birisinin de hastalık durumunda oluşacak finansal risklere karşı toplumu koruyacak bir finansman sisteminin geliştirilmiş olması olduğunu belirtmiştir. Söz konusu finansman sisteminin olmaması durumunda beklenmedik olumsuz sağlık durumlarında hanelerin cepten harcama yapmak zorunda kaldıklarını belirten Sayın Tuncay, söz konusu sağlık harcamalarının hane halkının sahip olduğu kaynaklara oranla belli bir miktarın üzerine çıktığı durumlara katastrofik sağlık harcaması adı verildiğini hatırlatmıştır.

¹ Koç Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi, betuncay@ku.edu.tr

Sayın Tuncay, sağlık sistemlerinin temel fonksiyonlarından birinin tüm nüfusun sağlık hizmetlerine ulaşımının ve kullanımının eşit ve rahat bir şekilde sağlanması olduğunu ve bunun çok önemli parçalarından birisinin de hastalık durumunda oluşacak finansal risklere karşı toplumu koruyacak bir finansman sisteminin geliştirilmiş olması olduğunu belirtmiştir. Söz konusu finansman sisteminin olmaması durumunda beklenmedik olumsuz sağlık durumlarında hanelerin cepten harcama yapmak zorunda kaldıklarını belirten Sayın Tuncay, söz konusu sağlık harcamalarının hane halkının sahip olduğu kaynaklara oranla belli bir miktarın üzerine çıktığı durumlara katastrofik sağlık harcaması adı verildiğini hatırlatmıştır.

Katastrofik sağlık harcamalarının en önemli etkilerinin yoksullaştırıcı olması, yaşam standartlarında düşüşe yol açması, düşük gelirlili hane halklarının eğitim benzeri yaşam alanlarına gerekli olan harcamaları yapmaması gibi istenemeyen durumlara yol açması ve sağlık hizmeti almayı öteleme gibi çok daha ciddi sorunlara neden olması şeklinde sıralamıştır. Katastrofik sağlık harcamalarının genel olarak toplum sağlığının iyileştirilmesinin önünde önemli bir engel olduğunu da belirtmiştir.

Türkiye'de katastrofik sağlık harcamalarının üzerine yapılan çalışmalar 2002 yılında TÜİK'in hane halkı bütçe anketleri ile başlamış ve sağlık harcamaları konusunda tahminler yapmak mümkün olmuştur. Sağlık alanında yapılan reformların katastrofik harcama üzerine etkisinin de bu süreçte çalışılmaya başladığının altını çizmiştir. Bu noktada katastrofik harcamaların bütçe anketlerinde, detaylı sağlık harcaması anketlerine göre daha düşük oranlarda sonuç verdiğine yönelik bir tespit bulunan Tuncay, bunun olası nedenlerinin ayakta tedavilerin bütçe anketlerinde daha az sayıda gözlemlenmesi ve yatarak tedavilerde maliyetlerin bütçe anketlerine göre daha düşük yansması olduğunu belirtmiştir.

Bütçe anketi ile ölçülemeyen durumları ise ihtiyacı olduğu halde tedavi ve bakım maliyetlerini ekonomik nedenlerle erteleyenler, cepten yapılan enformel harcamalar, reçetesiz ilaç tüketiminin yol açtığı maddi yük ve tıbbi yük olarak sıralamıştır.

TÜİK hane halkı bütçe anketi verilerine göre katastrofik sağlık harcaması yapan hanelerin oranı %1'in altında olduğunu belirten Tuncay, araştırmalarının amacının haneler içinde nadir görülen bu duruma neden olan harcama kalemlerini belirlemek ve bu harcamaları

---

yapan hanelerin sosyo-ekonomik özelliklerini araştırmak olduğunu belirtmiş ve bunun için iki önerilen yöntemin iki aşamalı bir anket yöntemi olduğunu eklemiştir. Ön hazırlık olarak hane halkı bütçe anketinden elde edilen verilerin kullanıldığının altını çizmiştir.

Hanehalkı bütçe anketinde hane halklarının tüketim harcamaları ve bireylerin sosyo-ekonomik özelliklerinin olduğunu belirten Tuncay, hanehalkı tüketim harcamalarına ilişkin bilgilerin hanehalkı fertleriyle yapılan görüşmeler ve bir ay boyunca yaptıkları harcamaları kaydettikleri harcama kayıt defteri yoluyla derlendiğini ifade etmiştir. Çalışmalarında 2014 yılı HBA kesit verileri kullanıldığını ve anket çalışmasının 2014 yılında 10.122 haneyi kapsadığını da eklemiştir. Risk gruplarına göre yaptıkları çalışmanın sonuçlarını ise Aysun Aygün sunmuştur.